

FIAT-INFLAATION KULTTUURILLINEN JA HENKINEN PERINTÖ

Jörg Guido Hülsmann

Käsitys inflaation vahingollisuudesta on vahvalla pohjalla taloustieteessä. Mutta useimmat oppikirjat väheksyvät vahingon laajuutta, koska ne määrittävät inflaation reilusti liian suppeasti rahan ostovoiman pysyvänä vähennyksenä, sekä koska ne myös keskittyvät niukasti konkreettisiin inflaation muotoihin. Huomioidakseen inflaation vahingollisen vaikutuksen sen koko laajuudessaan tulee pitää mielessä, että se juontuu yhteiskunnan perussääntöjen rikkomisesta.

Inflaatiota tapahtuu kun ihmiset lisäävät rahan tarjontaa petoksella, määräyksillä tai sopimusrikkomuksilla. Poikkeuksetta se tuottaa kolme tyypillistä seurausta: (1) se hyödyttää rikoksentekijöitä kaikkien muiden rahan käyttäjien kustannuksella; (2) se mahdollistaa velkaantumisen yli tason joka olisi mahdollista vapaille markkinoilla; (3) se vähentää rahan ostovoimaa alle vapaiden markkinoiden tason.

Vaikka nämä kolme seurausta ovat tarpeeksi huonoja, asiat muuttuvat paljon huonommiksi sen jälkeen kun inflaatiota rohkaistaan ja suositaan valtion toimesta (fiat-inflaatio). Valtion fiat-raha tekee inflaatiosta pysyvää ja sen seurauksena muodostuu erityisiä inflaatiolle ominaisia *instituutioita ja tapoja*. Näin fiat-inflaatio jättää ominaisen kulttuurillisen ja henkisen leimansa yhteiskuntaan. Seuraavassa keskitymme tarkemmin joihinkin tämän perinnön näkökohtiin.

I. Ylikeskittynyt hallinto

Inflaatio hyödyttää sitä kontrolloivaa valtiota ei pelkästään koko väestön kustannuksella, vaan myös sekundääristen ja tertiääristen hallintojen kustannuksella. On laajasti tunnettu tosiasia, että eurooppalaiset kuninkaat murskasivat pääosan välittäjien vallan jäänteistä kansallisvaltioiden nousun aikana 1600- ja 1700-luvuilla. 1800- ja 1900-luvun demokraattiset kansallisvaltiot viimeistelivät vallan keskittymisen, joka oli saanut alkunsa kuninkaista. Taloudellisesti tätä prosessia ajoi inflaatio, joka oli tuolloin täysin keskitetyn valtiokoneiston käsissä. Enemmän kuin mikään muu taloudellinen syy, se teki kansallisvaltiosta vastustamattoman. Ja näin se edesauttoi vähintäänkin epäsuorasti kansallisten ideologioiden suosiota, joista 1900-luvulla seurasi raivoisa kansallisvaltion palvonta.

Inflaatio yllyttää keskushallintojen kasvuun. Se mahdollistaa näille hallinnoille kasvaa suuremmaksi kuin ne yltäisivät vapaassa yhteiskunnassa. Ja se mahdollistaa niille monopolisoida valtiolliset toiminnot laajuudessa, jota ei tapahtuisi rahan luonnollisessa tuotannossa. Tämä tapahtuu kaikenmuotoisten keskitason hallintojen kustannuksella ja luonnollisesti kokonaisuutena kansalaisyhteisön kustannuksella. Inflaation sponsoroima vallan keskittyminen tekee keskivertokansalaisesta yhä enemmän sosiaalisesti eristetyin atomi. Kaikkia hänen sosiaalisia siteitään kontrolloi keskushallinto, joka myös tarjoaa useimmat palveluista, joita aikaisemmin hoitivat muut yhteiskunnalliset rakenteet kuten perhe tai paikallishallinto. Samaan aikaan valtiokoneiston keskitetty ohjaus poistuu sen suojattien jokapäiväisestä elämästä.

II. Fiat-inflaatio ja sota

Eräs fiat-raham, ja erityisesti paperirahan, hirvittävimmistä seurauksista on sen kyky pitkittää sotia. Sodan tuhoilla on terveellinen vaikutus rauhoittaa alkuperäistä sodan kiihkoa. Mitä pitkittyneemmäksi ja tuhoisammaksi sota tulee, sitä vähemmän väestö on siten taipuvainen tukemaan sitä taloudellisesti veroilla ja valtion velkakirjojen ostoilla. Fiat-inflaatio mahdollistaa valtion sivuuttaa kansalaistensa fiskaalisen vastarinnan ja ylläpitää sotatoimia nykyisessä tasossaan tai jopa nostaa tätä tasoa. Valtio vain painaa tarvitsemansa setelit ostaakseen tykkeitä ja saappaita.

Juuri näin tapahtui kahdessa maailmansodassa 1900-luvulla, ainakin eurooppalaisten valtioiden kohdalla. Ranskan, Saksan, Italian, Venäjän ja Yhdistyneiden kuningaskuntien hallitukset kattoivat suuren osan kuluistaan inflaatiolla. Luonnollisesti on vaikeaa arvioida mitään tarkkaa lukumääräistä vaikutusta, mutta ei ole kohtuutonta olettaa, että fiat-inflaatio pitkitti molempia sotia useilla kuukausilla tai jopa vuodella tai kahdella. Jos otamme huomioon, että tappamiset saavuttivat huippukohtansa sodan lopussa, joudumme olettamaan että useiden miljoonien henki olisi voitu säästää.

Monet ihmiset pitävät sodassa kaikkia keinoja sallittuina. Heidän silmissään fiat-inflaatio on oikeutettu keino torjumaan valtion uhat. Mutta tämä argumentti on melko vajavainen. Ei pidä paikkaansa, että kaikki keinot ovat oikeutettuja sodassa. Katolisessa teologiassa on olemassa teoria oikeutetusta sodasta, joka painottaa juuri tätä asiaa. Fiat-inflaatio olisi varmasti laitonta, jos vähemmän loukkaavia keinoja olisi

käytettävissä samojen päämäärien saavuttamiseksi. Ja tosiasia on, että tällaisia keinoja on olemassa ja on aina ollut valtioiden käytettävissä, esimerkiksi luottoraha ja lisäverotus.

Toinen tyypillinen puolustus fiat-rahalle sodan aikana on, että valtio saattaa tietää paremmin kuin kansalaiset kuinka lähellä voittoa ollaan. Tietämätön väestö väsyä sotaan ja pyrkii vastustamaan lisäveroja. Mutta valtio on täydellisesti perehtynyt tilanteeseen. Ilman fiat-rahaa sen kädet olisivat sidotut, mahdollisesti tuhoisin seurauksin. Inflaatio mahdollistaa sille juuri voittoon tarvittavan lisäyksen.

Luonnollisesti on ymmärrettävää, että hallitus on paremmin informoitu kuin sen kansalaiset. Mutta on vaikeaa nähdä kuinka tämä olisi esteenä sodan rahoittamiselle. Kaikkein olennaisin poliittisen johtajuuden tehtävä on saattaa massat tarkoituksellisesti taakse. Miksi valtiolle olisi mahdotonta levittää sen parempaa tietoutta, ja näin vakuuttaa väestöä sen lisäverojen tarpeellisuudesta? Tämä johdattaa meidät seuraavaan huomioon.

III. Inflaatio ja tyrannia

Sota on ainoastaan kaikkein äärimmäisin tapaus, jossa fiat-inflaatio sallii valtioille saavuttaa päämääränsä ilman todellista kansalaistensa tukea. Painokoneet mahdollistavat valtiolle ottaa kansan omaisuutta kysymättä sen lupaa ja itse asiassa sen suostumuksen vastaisesti. Millainen valtio ottaa omaisuutta mielivaltaisesti kansalaisiltaan? Aristoteles ja monet muut poliittiset filosofit ovat kutsuneet sitä tyranniaksi. Rahataloudelliset teoreetikot Oresmesta Misesiin ovat tuoneet esiin, että fiat-inflaatio, valtion rahoittamisen keinona, on tunnusomainen rahoituksellinen menetelmä tyrannialle.

IV. Ralli rahallisten organisaatioiden pohjamutiin

Itävaltalaiset taloustieteilijät ovat argumentoineet yksityiskohtaisesti, että fiat-inflaatio on sisäsyntyisesti epävakaa tapa tuottaa rahaa, koska se tekee moraalikadosta ja vastuuttomuudesta instituution. Seurauksena on yhtenään toistuvat taloudelliset kriisit. Aikaisemmat pyrkimykset korjata näitä epätoivottuja vaikutuksia, kuitenkin kyseenalaistamatta itse fiat-inflaatiota, on aiheuttanut poikkeuksellisen rahataloudellisten instituutioiden kehityksen – eräänlaisen instituutionaalisen ”rallin

pohjamutiin”.

Tämän prosessin merkittäviä kiintopisteitä olivat osittaisen kassavarantovelvoitteen pankkitoiminta, kansallinen keskitetty pankkitoiminta, kansainvälinen keskitetty pankkitoiminta ja lopulta paperiraha. Rahainstituutioiden rappeutuminen on ollut käynnissä vuosisatoja ja se ei ole vielä aivan saavuttanut absoluuttista pohjaa, vaikkakin prosessi on kiihtynyt merkittävästi paperirahan aikakautenamme.

V. Liiketoiminta fiat-inflaation alaisuudessa

Fiat-inflaatiolla on syvä vaikutus yritysrahoitukseen. Se tekee vastuista (luotoista) halvempia kuin ne olisivat vapailla markkinoilla. Tämä johdattelee yrittäjiä rahoittamaan hankkeitaan luotoilla suuremmissa määrin kuin muutoin, oman pääoman (yrityksen omistajien yritykseen tuoman pääoman) sijaan.

Luonnollisessa rahan tuotannon järjestelmässä pankit myöntäisivät luottoja ainoastaan rahallisina välikäsinä. Toisin sanoen ne voisivat lainata ainoastaan niitä rahasummia, joita ne ovat joko itse säästäneet tai joita muut ihmiset ovat säästäneet ja sen jälkeen lainanneet pankeille. Pankkiirit pystyisivät luonnollisesti myöntämään luottoja haluamallaan ehdoilla (korke, vakuus, kesto), mutta niille olisi kohtalokasta tarjota parempia ehtoja kuin heidän omat luottotajansa ovat heille myöntäneet. Esimerkiksi jos pankki vastaanottaa luoton 5 prosentilla, sille olisi kohtalokasta lainata tämä rahasumma 4 prosentilla. Tästä seuraa, että vapailla markkinoilla voitollinen pankkitoiminta rajoittuu hyvin tiukoihin rajoihin, jotka puolestaan säästäjät määrittävät. Pankille ei ole mahdollista pysyä liiketoiminnassa ja tarjota parempia ehtoja kuin säästäjät, jotka ovat kaikkein valmiimpia luopumaan rahoistaan joksikin aikaa.

Mutta osittaisen kassavarantovelvoitteen pankkitoiminta voi tehdä juuri näin. Koska se pystyy tuottamaan lisää seteleitä käytännössä kuluitta, se pystyy myöntämään luottoa koroilla, jotka ovat alempia kuin muutoin vallitsevat. Siten edunsaajat rahoittavat joitain hankkeita velalla, joita ne muutoin olisivat rahoittaneet omilla rahoillaan, tai joita he eivät olisivat aloittaneet lainkaan. Paperirahalla on hyvin paljon sama vaikutus, mutta vain paljon suuremmissa mittakaavassa. Paperirahan tuottaja pystyy myöntämään luottoja käytännössä missä tahansa laajuudessa ja käytännössä

millä tahansa ehdoilla. Muutamina viime vuosina Japanin keskuspankki on tarjonnut luottoja 0 prosentin korolla, ja tällä hetkellä se itse asiassa maksaa joissain tapauksissa ihmisille sen luottojen hyödyntämisestä.

On ilmiselvää, että vain harvoilla yrityksillä on varaa vastustaa tällaisia tarjouksia. Monilla teollisuuden aloilla kilpailu on ankaraa, ja yritykset joutuvat etsimään parhaat mahdolliset tarjoukset, muutoin ne menettävät ”kilpailullisen etunsa”, joka voi olla ratkaisevaa voitoille ja myös pelkälle selviytymiselle. Tästä seuraa, että fiat-inflaatio tekee yrityksistä riippuvaisempia pankeista kuin muutoin olisi asian laita. Se luo suuremman hierarkian ja keskitetyemmän päätöksentekovallan kuin olisi olemassa vapailla markkinoilla. Yrittäjä, joka toimii 10 prosentilla omaa pääomaa ja 90 prosentilla velkaa, ei ole enää todellinen yrittäjä. Hänen velkojansa (useimmiten pankkiirit) ovat todellisia yrittäjiä, jotka tekevät kaikki merkittävät päätökset. Hän on vain enemmän tai vähemmän hyvin palkattu yritysjohtaja – päällikkö.

Näin fiat-inflaatio vähentää todellisten yrittäjien määrää – itsenäisiä henkilöitä, jotka toimivat omilla rahoillaan. Tällaisia henkilöitä on yhä olemassa hämmästyttävissä määrin, mutta he pystyvät selviytymään ainoastaan, koska heidän ylivoimaiset kykynsä kompensoivat heikompia rahallisia ehtoja, joihin he joutuvat sopeutumaan. Heidän täytyy olla innovatiivisempia ja/tai työskennellä kovemmin kuin kilpailijansa. He tietävät itsenäisyyden hinnan ja ovat valmiita maksamaan siitä. Monasti he ovat enemmän kiintyneitä perheyriyksiin ja välittävät enemmän työntekijöistään kuin pankkiirien marionetit.

Koska fiat-inflaatiosta syntyvät luotot tarjoavat helpon taloduellisen ylivoiman, sillä on taipumuksena rohkaista toimitusjohtajia holtittomaan käyttäytymiseen. Tämä pitää erityisesti paikkansa suurten yritysten johtajiin, joilla on helppo pääsy pääomamarkkinoille. Heidän holtittomuuttaan sekoitetaan usein innovatiivisuuteen.

Taloustieteilijä Josef Schumpeter on erinomaisesti kuvannut osittaisen kassavarantovelvoitteen pankkitoimintaa eräänlaisena innovatiivisen taloudellisen kehityksen pääjousena, koska se tarjoaa ylimääräistä rahaa yrittäjille, joilla on hyviä ideoita.

On ymmärrettävää, että joissain tapauksissa sillä on tämä rooli, mutta todennäköisyydet ovat ylivoimaisesti päinvastaiset. Yleisenä sääntönä mikä tahansa uusi tuote ja mikä tahansa perinpohjainen innovaatio liiketoiminnan järjestäytymisessä on uhka pankeille, koska ne ovat enemmän tai vähemmän raskaasti investoineet vakiintuneisiin yrityksiin, jotka tuottavat vanhoja tuotteita ja käyttävät vanhoja järjestäytymisen muotoja. Näin ollen niillä on kaikki kannustimet joko estää innovaatio kieltäytymällä rahoittamasta sitä tai viestittää liikemaailmassa uusista ideoista kumppaneilleen.

Tästä syystä osittaisen kassavarantovelvoitteen pankkitoiminta tekee liiketoiminnasta konservatiivisempaa kuin se muuten olisi. Se hyödyttää vakiintuneita yrityksiä innovatiivisten tulokkaiden kustannuksella. Itsenäiset liikemiehet ovat paljon todennäköisempiä innovaatioiden synnyttäjiä, erityisesti jos tuloverotus on alhainen.

VI. Velkataakka

Osa edeltävistä pohdinnoista soveltuu myös liike-elämän ulkopuolelle. Fiat-inflaatio ei tarjoa pelkästään helppoa luottoa valtioille ja yrityksille, vaan myös yksityisille kansalaisille. Pelkkä tosiasia että tällaista luottoa tarjotaan kaikille, yllyttää joitain ihmisiä velkaantumaan, jotka muutoin eivät olisivat valinneet tehdä niin. Mutta helposta luotosta tulee lähes vastustamatonta yhdistettynä toiseen tyypilliseen inflaation seuraukseen, nimittäin jatkuvasti nousevaan hintatasoon. Kun aikaisemmin hintojen nousu oli hädin tuskin huomattavissa, meidän aikanamme läntisen maailman kansalaiset ovat ilmiöstä tietoisia. Maissa kuten Turkki ja Brasilia, joissa hinnat nousevat 80-100 prosentin vuosivauhdilla, jopa nuorisot on sen kokenut henkilökohtaisesti.

Tällaiset olosuhteet asettavat raskaat rangaistukset käteissästöille. Vanhaan aikaan säästäminen tapahtui yleisesti kulta- ja hopeakolikkoja säilyttämällä. Pitää paikkansa ettei tällainen rahan kerääminen tarjonnut mitään tuloja – metalli oli ”hedelmätöntä” – ja sen vuoksi *korkotuloilla* eläminen ei ollut mahdollista. Mutta kaikilla muilla tavoilla rahan varastointi oli luotettava ja tehokas säästämisen muoto. Sen ostovoima ei haihtunut ilmaan vain muutamassa vuosikymmenessä ja talouskasvun aikana se jopa lisäsi jonkin verran ostovoimaansa.

Vielä tärkeämpänä oli sen erinomainen soveltuvuus tavallisille ihmisille. Puusepät, muurarit, räätälit ja maanviljelijät eivät yleensä ole kovin kokeneita kansainvälisten pääomamarkkinoiden seuraajia. Kultakolikoiden laittaminen tyynyt alle tai tallelokeroon säästi heiltä monet yöttömät yöt ja teki heidät riippumattomiksi taloudellisista välikäsistä.

Verrataan nyt tätä vanhan ajan tilannetta nykypäivän olosuhteisiin. Ero ei voisi olla räikeämpi. Nykypäivänä olisi täysin hyödytöntä varastoida euro- tai dollariseteleitä eläkettä varten. Kolmikymppinen henkilö, joka valmistautuu jäämään eläkkeelle kolmenkymmenen vuoden päästä nykyhetkestä (2004), joutuu ottamaan huomioon arvonalennuskertoimen suuruusluokassa kolme. Toisin sanoen hän joutuu tänään säästämään kolme dollaria saadakseen yhden nykypäivän dollarin ostovoiman jäädessään eläkkeelle. Ja kolmen arvonalennuskerroin on vielä hyvin alhainen arvio!

Tästä seuraa, että hänelle rationaalinen säästämisstrategia on velkaantua omaisuuserien ostamisella, joiden arvo nousee inflaation mukana. Nykyään juuri näin tapahtuu pääosassa länsimaita. Heti kun nuoret saavat työpaikan ja siten melko säännöllisen tulonlähteen, he ottavat lainan ostaakseen asunnon – toisin kuin heidän isoisoisänsä olisi tuolloin yhä *ensin* kerännyt säästöjä noin kolmekymmentä vuotta ja *sitten* ostanut talonsa käteisellä. Sanomattakin on selvää, että jälkimmäinen on kristillinen tapa. Paavalin kirjeessä roomalaisille (13:8) mainitaan: ”Älkää olko kenellekään mitään velkaa, muuta kuin että toisianne rakastatte; sillä joka toistansa rakastaa, se on lain täyttänyt”.

Asiat eivät ole paljon paremmin niillä, jotka ovat jo hankkineet jonkin verran varallisuutta. Pitää paikkansa ettei inflaatio pakota heitä velkoihin, mutta joka tapauksessa se riistää heiltä mahdollisuuden pitää säästöjään käteisenä. Vanhojen ihmisten eläkerahastoihin, leskien ja orpojen holhoojien täytyy investoida rahansa finanssimarkkinoille, muutoin niiden ostovoima häviää heidän silmiensä edessä. Siten heistä tulee riippuvaisia välikäsistä sekä osakkeiden ja velkakirjojen hintojen oikuista.

Tämä asiantila on selkeästi erittäin hyödyllinen niille, jotka saavat elantonsa finanssimarkkinoilta. Osakevälittäjillä, velkapaperien välittäjillä, pankeilla, asuntolainayrityksillä ja muilla ”pelureilla” on syynsä olla kiitollisia jatkuvasta rahan

ostovoiman alenemisesta fiat-inflaatiossa. Mutta onko tämä asiantila hyödyllinen myös keskivertokansalaiselle? Tietyllä tavalla hänen velkansa ja kasvaneet sijoituksensa finanssimarkkinoilla ovat hyödyllisiä hänelle, *pitäen oletuksena meidän nykyistä inflatorista järjestelmää*.

Kun hintatason lisäys on pitkäaikaista, yksityinen velka on hänelle paras mahdollinen strategia. Mutta tämä luonnollisesti tarkoittaa myös, että ilman valtion väliintuloa rahajärjestelmään muut strategiat olisivat ylivoimaisempia. Keskuspankkien ja paperirahan läsnäolo *tekevät* velkapohjaisista rahoitusstrategioista houkuttelevimpia kuin aikaisempiin säästöihin perustuvat strategiat.

Ei ole liioittelua sanoa, että rahapoliitikkojensa avulla läntiset valtiot ovat saattaneet kansalaisensa rahoitukselliseen riippuvuuteen, joka oli tuntematon aikaisemmille sukupolville. Jo vuonna 1931 Pius XI totesi:

[...] on ilmiselvää, että ei pelkästään varallisuus ole keskittynyt aikaamme, vaan myös suunnaton valta ja omavaltainen taloudellinen diktatuuri on keskittynyt harvojen käsiin, jotka usein eivät ole omistaja, vaan ainoastaan edunsaajia ja toimitusjohtajia sijoitetuissa rahastoissa, joita he hallinnoivat omavaltaisen tahtonsa ja mielihalujensa pohjalta.

Tätä diktatuuria harjoitetaan kaikkein voimakkaimmin niiden taholta, jotka koska he hallinnoivat rahoja ja kontrolloivat niitä täysin, kontrolloivat myös luottoja ja päättävät rahan lainaamisesta. Täten he säätelevät niin sanotusti elinvoiman virtaa, josta koko taloudellinen järjestelmä on riippuvainen ja pitävät tiukasti otteessaan taloudellisen elämän sielua, jotta kukaan ei voi hengittää ilman heidän suostumustaan.¹

Millaisia ilmaisuja Pius XI olisi käyttänytään kuvailemaan nykyistä tilannettamme. Tavanomainen oikeutus tälle asiantilalle on, että se väitetysti edistää teollista kehitystä. Aikaisempien aikojen rahan varastointi ei ollut ainoastaan steriiliä; se oli tosiasiaa vahingollista taloudellisesta näkökulmasta, koska se riisti liiketoiminnalta sen tarvitsemat investointien maksutavat. Inflaation rooli on tarjota nämä keinot.

Rahan keräämisellä ei kuitenkaan ole mitään negatiivisia kansantaloudellisia vaikutuksia. Se ei varmasti tukahduta teollisia investointeja. Rahan varastointi lisää rahan ostovoimaa ja antaa näin kiertoon jääville rahayksiköille suuremman ”painon”.

¹ Pius XI, [Quadragesimo Anno](#) (1931), §§ 105, 106. Ks. myös Deuteronomy 28: 12, 43–44.

Kaikki tuotteet ja palvelut voidaan ostaa ja kaikki toteuttamiskelpoiset investoinnit voidaan tehdä näillä jäljelle jääneillä yksiköillä. Olennainen tosiasia on, että inflaatio ei luo yhtään ylimääräisiä resursseja. Se ainoastaan muuttaa nykyisten resurssien allokatioita. Ne eivät enää mene yrittäjille, jotka operoivat omilla rahoillaan vaan yritysjohtajille, jotka operoivat pankkiluotoilla rahoitettuja yrityksiä.

Viimeaikaisen kotitalouksien velan kasvutulvan nettovaikutus on näin ollen kokonaisen väestön siirtyminen taloudelliseen riippuvuuteen. Moraaliset seuraamukset ovat selviä. Ylenmääräiset velat ovat yhtyeensopimattomia taloudellisen riippumattomuuden kanssa ja näin niillä on taipumuksena heikentää itsenäisyyttä myös muilla osa-alueilla. Velan uuvuttama yksilö omaksuu lopulta tavan kääntyä muiden puoleen hakeakseen apua, sen sijaan että kasvaisi perheensä ja laajemman yhteisönsä taloudelliseksi ja moraalisiksi tukipilariksi. Vakaus ja itsenäinen arvostelukyky korvautuvat toivoajattelulla ja alistumisella. Ja entäpä niissä monissa tapauksissa, joissa perheet eivät enää pysty kannattelemaan velkataakkaansa? Tällöin seurauksena on joko epätoivo tai päinvastaisesti kaikkien taloudellisen järkevyyden normien halveksunta.

VII. Eräitä fiat-inflaation henkisiä uhreja

Fiat-inflaatio vähentää jatkuvasti rahan ostovoimaa. Tiettyyn rajaan saakka ihmisillä on mahdollisuus suojata säästöjään tätä trendiä vastaan, mutta tämä vaatii perinpohjaista taloudellista tietoutta, aikaa jatkuvasti valvoa omia sijoituksia ja hyvän annoksen onnea. Ihmiset joilta puuttuu jokin näistä osasista menettävät todennäköisesti merkittävän osan omaisuuseristään. Elinikäiset säästöt katoavat usein tuhkana tuleen muutamina viimeisinä eläkevuosina. Seurauksena on epätoivo ja moraalisten sekä yhteiskunnallisten normien häviäminen. Mutta olisi väärin vetää johtopäätös, että inflaatio tuottaa tämän vaikutuksen pääosin vanhuksille. Kuten eräs kirjoittaja totesi:

Nämä vaikutukset ovat ”erityisen vahvoja nuorten keskuudessa. He oppivat elämään hetkessä ja pilkkaamaan niitä, jotka yrittävät opettaa heille ’vanhanaikaista moraalisuutta ja säästäväisyyttä’. Näin ollen inflaatio rohkaisee välittömän tyydytyksen mentaliteettia, joka on ilmeisen ristiriidassa itsekurin ja ikuisen perspektiivin kanssa, jota vaaditaan raamatullisen taloudenpidon harjoittamisessa – kuten pitkäaikaisia sijoituksia tulevien

sukupolvien hyväksi.”²

Jopa kansalaiset joita on siunattu tiedoilla, ajalla ja onnella säästöjensä pääosan suojelemiseksi eivät pysty välttämään inflaation vahingollista vaikutusta, koska he joutuvat omaksumaan tapoja, jotka ovat ristiriidassa moraalisen ja henkisen terveyden kanssa. Inflaatio pakottaa heidät kuluttamaan paljon enemmän aikaa heidän rahojensa ajatteluun kuin he muutoin käyttäisivät. Kuten on jo aiemmin tullut mainittua, tavallisten kansalaisten tapa säästää oli käteisen kerääminen. Inflaation vallitessa tämä strategia on kohtalokas. He joutuvat sijoittamaan omaisuuseriin, joiden arvo kasvaa inflaation mukana; käytännöllisin tapa toteuttaa tämä on ostaa osakkeita ja velkakirjoja. Mutta tämä vaatii useiden tuntien käyttämistä sopivien kohteiden etsimiseen ja valitsemiseen. Ja se painostaa heitä olemaan aina varuillaan ja huolissaan rahoistaan koko loppuelämänsä ajan. He joutuvat seuraamaan talousuutisia ja vahtimaan markkinoiden hintanoteerauksia.

Vastaavasti ihmiset pyrkivät pidentämään elämänsä ajanjaksoa, jolloin he hankkivat tuloja. Ja he asettavat suhteellisesti suuremman painotuksen rahallisille tuloille kuin millekään muille ammatinvalinnan kriteereille. Esimerkiksi osa niistä, jotka mieluummin valitsisivat puutarhanhoidon, eittämättä tulevat etsimään teollista työllisyyttä, koska jälkimmäinen tarjoaa suuremman pitkäaikaisen rahallisen tuoton. Ja useimmat ihmiset ottavat vastaan työpaikan kaukaa kotoa kuin tapahtuisi luonnollisen rahan järjestelmässä, koska se mahdollistaa heille ansaita hiukan lisää rahaa.

Näiden inflaation aikaansaamien tapojen henkiset ulottuvuudet vaikuttavat ihmiselviltä. Rahalliset ja taloudelliset kysymykset asettuvat paisuteltuun rooliin ihmisten elämässä. Inflaatio tekee yhteiskunnasta materialistisen. Yhä useimmat ihmiset raatavat rahallisen tulon perässä henkilökohtaisen onnellisuuden kustannuksella. Inflaation aikaansaama maantieteellinen liikkuvuus heikentää keinotekoisesti perhesiteitä ja isänmaallista uskollisuutta. Monet ahneuteen, kateuteen ja itaruuteen taipuvaiset lankeavat syntiin. Jopa ne jotka eivät ole luonteeltaan kovin taipuvaisia tulevat altistetuiksi kiusauksille, joita he eivät muutoin kokisi. Ja koska rahamarkkinoiden satunnaisuus tarjoaa valmiin tekosyyntä ylenmääräisen saitaan rahan

² Thomas Woods, "[Money and Morality: The Christian Moral Tradition and the Best Monetary Regime](#)," *Religion & Liberty*, vol. 13, no. 5 (Sept./Oct. 2003). Kirjoittaja lainaa Ludwig von Misesiä.

käyttöön, lahjoitukset yleishyödyllisille instituutioille vähenevät.

Jatkuvan inflaation taipumus heikentää tuotteiden laatua on myös tosiasia. Jokainen myyjä tietää, että on vaikeaa myydä fyysisesti samaa tuotetta viimevuotista kovemmallalla hinnalla. Mutta rahallisen hinnan nostaminen ovat väistämätöntä, kun rahan tarjontaa kasvatetaan huolettomasti. Eli mitä myyjät tekevät? Monissa tapauksissa pelastavana tekijänä on tekninen innovaatio, joka mahdollistaa tuotteiden halvemman tuottamisen neutraloiden tai jopa ylikompensoiden siten inflaation vastakkaista vaikutusta. Näin tapahtuu esimerkiksi tietokoneiden ja muiden merkittävän tietoteknisen osuuden laitteissa.

Mutta muilla teollisuudenaloilla teknologisella kehityksellä on paljon vähäisempi rooli. Näissä myyjät kohtaavat yllä mainitun ongelman. Tällöin he valmistavat alempiarvoisia tuotteita ja myyvät niitä samalla nimikkeellä yhdessä kiertoilmaisujen kanssa, joista on tullut tavanomaisia kaupallisessa markkinoinnissa. He saattavat esimerkiksi tarjota asiakkailleen ”kevyt” kahvia tai ”ei maustettuja” vihanneksia – mikä on tulkittavissa laihaksi kahviksi ja mauttomiksi vihanneksiksi. Vastaavaa tuotteiden huonontumista voidaan havaita rakennustoiminnassa. Pysyvän inflaation vallassa olevissa valtioissa vaikuttaa olevan suurempi määrä taloja ja katuja jatkuvan korjauksen tarpeessa kuin muissa maissa.

Tällaisissa olosuhteissa ihmiset kehittävät kieltään kohtaan huolimattomamman asenteen. Jos kaikki on niin kuin sitä kutsutaan, tällöin on vaikeaa selittää eroa totuuden ja valheen välillä. Inflaatio houkuttelee ihmisiä valehtelemaan tuotteistaan ja pysyvä inflaatio rohkaisee rutiininomaisen valehtelemisen käytäntöön. Kirjoittaja on argumentoinut muissa töissään, että rutiininomaisella valehtelulla on merkittävä asema osittaisen kassavarantovelvoitteen pankkitoiminnassa, fiat-rahajärjestelmän perusinstituutiossa. Fiat-inflaatio näyttää levittävän tätä tapaa syövän lailla muuhun osaan taloutta.

VIII. Liekin tukahduttaminen

Useimmissa maissa hyvinvointivaltion kasvu on rahoitettu julkisen velan kasvattamisella laajuuteen, joka olisi ollut käsittämätöntä ilman fiat-inflaatiota. Pintapuolinen vilkaisu historiallisiin tosiasioihin osoittaa, että hyvinvointivaltion

eksponentiaalinen kasvu, joka alkoi Euroopassa 1970-luvun alussa, kulki käsi kädessä julkisen velan räjähdysmäisen kasvun kanssa. On laajasti tiedossa, että tämä kehitys on ollut pääasiallinen tekijä perheiden heikkenemiselle. Mutta yleisesti jätetään huomiotta, että tämän alentumisen perimmäinen syy on fiat-inflaatioissa. Jatkuva inflaatio tuhoaa perheen hitaasti mutta varmasti, tukahduttaen näin kristillisen moraalin maallisen liekin.

Kristillinen perhe on kaikkein tärkein ”tuottaja” tietyn tyyppisille moraaleille. Perhe-elämä on mahdollista ainoastaan, jos kaikki jäsenet hyväksyvät ohjeita kuten auktoriteetin oikeutuksen, miehen ja naisen välisen heteroseksuaalisen liiton ja kiellon inestistä. Ja kristilliset perheet perustuvat lisäohjeisiin kuten aviopuolisoiden väliseen rakkauteen toisiaan ja jälkikasvuun kohtaan, lasten vanhempiensa kunnioitukseen, Jumalan kolminaisuuden todellisuuteen, kristillisen uskon totuuteen ja niin edelleen. Vanhemmat jatkuvasti toistavat, painottavat ja elävät näitä ohjeita. Tämä päivittäinen kokemus ”aivopeseä” kaikki perheen jäsenet hyväksymään nämä ohjeet normaaleina asioiden tiloina. Laajemmassa yhteiskunnallisessa vaikutuspiirissä nämä ihmiset siten toimivat samojen ohjeiden edistäjinä liiketoimissaan, yhdistyksissään ja politiikassa.

Perinteisen kristillisen perheen ystävät ja tukijat hyväksyvät nämä asiat. Muun muassa koska he tunnistavat perheen tehokkuuden yhteiskunnallisten ohjeistuksien luojana, kristilliset pyrkivät suojelemaan niitä. Ja juuri samasta syystä moraalisen lisenssin puolestapuhujat pyrkivät tuhoamaan ne. Hyvinvointivaltio on ollut heidän suosikkityökalunsa viimeisenä kolmenakymmenenä vuotena. Nykyään hyvinvointivaltio tarjoaa suuren määrän palveluita, joita aikaisemmin perheet tarjosivat (ja joita olettaisimme niiden yhä tarjoavan merkittävässä määrin, jos hyvinvointivaltio lopettaisi toimintansa). Nuorten opetus, vanhusten ja sairaiden hoito, hätäapu – kaikki nämä palvelut on nykyään tehokkaasti ”ulkoistettu” valtiolle. Perheet on alennettu pieniksi tuotantoyksiköiksi, jotka jakavat elinkustannukset, autot, jääkaapit ja totta kai verojen maksun. Verorahoitettu hyvinvointivaltio tarjoaa heille tämän jälkeen opetuksen ja hoidon.³

³ Useissa maissa perheille on nykyään mahdollista vähentää yksityisen lastenhoidon ja koulutuksen kulut vuosittaisessa verotuksessa. Mutta ironisesti (tai ehkei niinkään ironisesti) tämän trendi on vahvistanut perheen eroosioita. Esimerkiksi viimeaikaiset Yhdysvaltain verolainsäädännön määräykset sallivat perheiden budjettien lisäyksen tällaisilla vähennyksillä – mutta ainoastaan jos vähennettäviä palveluita ei suoriteta kotona, vaan ostetaan muilta ihmisiltä.

Taloudellisesta näkökulmasta tämä järjestely on puhdasta rahan tuhlausta. Tosiasiallisesti hyvinvointivaltio on tehoton; se tarjoaa suhteellisen huonoa palvelua suhteellisen korkeilla kustannuksilla. Ei ole tarvetta mennä syvemmälle valtion hyvinvointitoimintojen kyvyttömyyteen tarjota tunneherkkää ja henkistä tukea, joka syntyy ainoastaan hyväntekeväisyydestä. Myötätuntoa ei voida ostaa. Mutta hyvinvointivaltio on myös tehoton puhtaasti taloudellisesta näkökulmasta. Se toimii laajan byrokratian kautta ja on siten vastuunalainen kannustimien ja taloudellisten kriteerien puuttumisesta, jotka estäisivät rahan tuhlausta. Paavi Johannes Paavali II:n sanoin:

Sekaantumalla suoraan ja riistämällä yhteisöltä sen vastuun, Yhteiskunnallisen Avun Valtiosta seuraa ihmisenergian väheneminen ja kohtuuton kasvu julkisissa toiminnoissa, joita hallitsee enemmän byrokraattinen ajattelutapa kuin huoli asiakkaistaan ja joihin liittyy valtava kulunlisäys. Itse asiassa vaikuttaisi, että tarpeet ymmärretään ja niihin voidaan parhaiten vastata lähellä olevien ihmisten toimesta ja niiden jotka ovat naapureita apua tarvitseville. Tulee lisätä, että tietyn tyyppiset tarpeet vaativat usein vastausta, joka ei ole pelkästään materiaalista, vaan pystyy ymmärtämään ihmisen syvempiä tarpeita.⁴

Kaikki tietävät tämän omasta kokemuksestaan ja saman asian vahvistaa suuri määrä tieteellisiä tutkimuksia. Juuri sen vuoksi, että hyvinvointivaltio on tehoton taloudellinen järjestely, se on riippuvainen veroista. Jos hyvinvointivaltion tulisi kilpailla perheiden kanssa tasavertaisesti, se ei pystyisi jatkamaan toimintaansa pitkään. Se on ajanut perheet ja yksityiset hyväntekeväisyysjärjestöt pois ”hyvinvointimarkkinoilta”, koska ihmiset on pakotettu maksamaan niistä joka tapauksessa. Heidät on pakotettu maksamaan veroja ja he eivät voi estää valtiota laskemasta liikkeelle yhä uusia lainoja, jotka imevät pääomia joita muutoin olisi käytetty erilaisten tuotteiden ja palveluiden tuotantoon.

Nykypäivän ylenmääräinen hyvinvointivaltio on suurhyökkäys kristillisen moraalin tuottajia vastaan. Mutta se heikentää tätä moraalialla myös epäsuorilla keinoin, kaikkein ilmeisimmin *tukemalla* huonon moraalin esimerkkejä. On tosiasia, että eräät vaihtoehtoiset ”elämäntyyli” pitävät sisällään suuria taloudellisia riskejä ja sen vuoksi tapaavat olemaan kalliimpia kuin perinteiset perhejärjestelyt. Hyvinvointivaltio sosialisoi tällaisen käytöksen kulut ja antaa niille sen vuoksi

⁴ John Paul II, [Centesimus Annus](#), § 48.

suuremman merkityksen kuin niillä olisi vapaassa yhteiskunnassa.

Sen sijaan että sisältäisi taloudellisen rangaistuksen, julkinen lisenssi saattaa kulkea käsi kädessä tällöin taloudellisten etujen kanssa, koska se erottaa esitaistelijat perhe-elämän kuluilta (esimerkiksi lapsen kasvattamisen kuluilta). Hyvinvointivaltion tuella nämä tienraivaajat pystyvät pilkkaamaan perinteistä moraalista eräänlaisena taikauskona, jolla ei ole vaikutusta todelliseen elämään. Henkiset ulottuvuudet vaikuttavat selkeiltä: Hyvinvointivaltio järjestelmällisesti altistaa ihmiset houkutukselle uskoa, ettei ole olemassa mitään vuosien varrella hyväksi havaittuja moraalisia periaatteita.

On syytä painottaa, että yllä mainitut huomiot eivät ole hyökkäys hyvinvointipalveluita vastaan, jotka ovat itse asiassa olennainen osa kristillistä yhteiskuntaa. Enemminkin asian ydin on, että fiat-inflaatio tuhoaa näiden palveluiden tarjoamisen demokraattisen kontrollin; että tämä väistämättä johtaa ylisuureen hyvinvointijärjestelmän kokonaisuuden kasvuun ja ylettömiin hyvinvoinnin muotoihin; ja näillä puolestaan on seurauksia väestön moraalisiin ja henkisiin ominaisuuksiin.

Yllämainittu ei missään nimessä ole kaikenkattava kuvaus fiat-inflaation kulttuurillisesta ja henkisestä perinnöstä. Mutta niiden luulisi riittävän tukemaan pääasiaa: että fiat-inflaatio on yhteiskunnallisen, taloudellisen, kulttuurillisen ja henkisen tuhon voimakas keskus.

Alkuperäinen artikkeli: [The Cultural and Spiritual Legacy of Fiat Inflation](#)